NRO 175.

KURJER POLSKI

Wszystko dla wszystkich.

WARSZAWA
Czwartek dnia 3 Czerwca r. 1830.

Prenumerata miesięczna zlp. 2 gr. 20.
Kwar. zlp. 8. Nr pojedynczy gr. 5.

Wiadomości Krajowe.

Dziś o godzinie 2giéj rano N. Pan wyjechał traktem brzesko-litewskim do południowych prowincji cesarstwa.

N. Pani wyjechała dnia wczorajszego o godzinie 3 po południu z Warszawy do Fiszbach w Szląsku. J. K. M. Następca tronu pruskiego, wyjechał o godzinie 2giéj.

Dnia wczorajszego, jako w dzień imienin N. Cesarzewicza W. X. Konstantego, oraz imienin N. W. X. Heleny Pawłownéj i N. W. X. Konstantego Mikołajewicza, odbyło się w kościele katedralnym i kaplicy Zamkowéj nabożeństwo w obec Senatorów i Posłów władz cywil. i wojska., które także J. C. M. miały zaszczyt składać najszczérsze życzenia. Wieczorem miasto oświecone.

N. Pan mianował biskupa chełmskiego J. X. Szumborskiego, senatorem królestwa polskiego.

Członkowie Towarzystwa przyjaciół nauk, dają dziś obiad dla P. Humboldta w hotelu angielskim.

H. Sonntag otrzymała od N. Pani w podarunku fermoar z djamentami i turkusami. P. Belville także udarowaną została fermoarem, a P. Voerlicer brylantowym pierścieniem.

Przez Kraków przejeżdżał dnia 27 maja, jadący do Warszawy Xiąże Józ. Metternich, brat ministra austrjackiego.

W czasie przejazdu swego przez Poznań do Warszawy zwiedzał J. K. M. Xiąże następca tronu pruskiego w towarzystwie J.K.M. małżonki Xięcia Radziwiłła, jego samego, córek ich Elizy i Wandy, oraz Pana Humboldta i innych znakomitych osób darowaną Poznaniowi przez hr. Raczyńskiego bibljotekę i w najpochlebniejszych wyrazach wynurzył założycielowi uczucia swoje, jakie na nim sprawił widok tak pożytecznego zakładu.

Po koncercie H. Sonntag dnia onegdajszego, kiedy już publiczność opuściła teatr, robił P. Sachetti próbę z nowo malowanemi przez siebie dekoracjami do wielkiéj opery *Niema z Portici*. Cztéry dekoracje przez niego ukończone, wyobrażające port, miasto, chatę rybacką i targ miejski czyniły przedziwny effekt.

Wyszedł N. 15 Dekamerona polskiego. Oprócz innych artykułów wiérszem i prozą, znajduje się w nim dokończenie powieści pod tytułem: *Uwiedziona małżonka* przez J. H. Kajsiewicza.

W Wiedniu wyszło dziełko P. Mar. H. Zakrzewskiego, dok. medycyny w języku niemieckim obejmujące medyczno-literacką historję kołtuna.

W Paryżu wyszło pismo pod tytułem: Fragments sur la literature ancienne de la Pologne par M. Podczaszyński, ancien redacteur du journal de Varsovie.

Tom piérwszy bibljoteki nowych romansów drukiem stereotypowym, który miał wyjść dnia 1 czerwca wyjdzie dopiéro dnia 10 czerwca, z powodu iż wydawca dołącza do niego rycinę i mappę litografowaną. Na przyszłość jak najregularniéj zbiór ten wydawany będzie.

Nro 10 Ziemomysła, wyszedł z druku: zawiéra następujące rzeczy: 1) Wspomnienia narodowe: Szymon Szymonowicz. 2) Wyspa dwóch braci. Powieść. 3) Rozmaitości. 4) Zagadka z dawnego rekopismu.

Dokończenie obrazu działań rządowych, odczytanego na piérwszéj sessji sejmowéj:

Tak więc skorzéj niż się spodziewać można było, pośpiesza to ważne ulepszenie, zespalające już handel zachodu i wschodu nad rzekami Bugiem i Niemnem: wpływ ztąd na po-

stęp przemysłu naszego i wewnętrznego ruchu, jest poświadczony zadziwiającą przemianą okolic temi drogami przerzynanych w ostatnich latach tak nagle przyozdobionych.

Mierność myta pobieranego przy rogatkach dróg bitych, handlowi uciążliwości nie przynosi; lecz to myto nie zdołało dotąd pokryć kosztów na ich utrzymywanie, które jeszcze w roku zwyczajnym do 6000 złotych na milę wynoszą.

Drogi poprzeczne starannie są po województwach naprawiane, i ulepszenie ich jest widoczne.

Lubo roboty około czyszczenia rzek, nie były z pośpiechem posuwane, z powodu niedostatecznych funduszów, jakie na ten przedmiot przeznaczyć można było; jednak znaczna ilość tam, ubitych nad Wisłą, za pomocą Właścicieli nadbrzeżnych, przyłożyła się do niejakiego zabezpieczenia brzegów i ułatwienia spławu.

Wykaz statystyczny miast i wsi królestwa, z wyszczególnieniem dymów, mieszkańców, ich zatrudnień, sposobu do życia, i innych szczegółów do tego przedmiotu ściągających się, ułożony został w r. 1828. Przy trwającym pokoju i nieocenionych jego dobrodziejstwach, wzmagającą się ludność ogólna wynosiła na początku r. 1829go 4,088,289 głów, nie licząc wojska; pomnożoną więc od 1823 r., o 383,983 głów została. Ztąd wynikło także więcéj dokładności w rocznych spisach poboru wojskowego, i więcéj równości w rozkładzie dostawy rekrutów.

Wzrost i postęp miast królestwa, nie zatrzymały się od ostatniego posiedzenia. Budowle publiczne, mieszczące Władze Rządowe, Ratusze, liczne domy prywatne, młyny parowe, browary angielskie; wznoszące się obszerne zabudowania na przędzalnie, na wyrabianie cukru z buraków, mosty trwałe, nowe i brukowane ulice, bądź już wykonane lub w robocie będące, dowodzą kwitnącego ich stanu. Osobne wydziały ciągle są wyznaczane na mieszkanie ludności żydowskiéj, która w całym kraju, głów 384,263 wynosi.

Wartości w Towarzystwie Ogniowém stopniowo się pomnażające, dochodziły w r. 1829 do 420,000 000 zł., i powiększyły się były w ostatnich latach o 103,000,000 zł. Towarzystwo to wypłaciło w tymże czasie różnym pogorzałym właścicielom w miastach i po wsiach z górą 10,000,000 zł. Rachunkowość porządna i działania jego, zasługują na pochwałę.

Ludność Warszawy wynosiła w r. 1829, 136,554 głów, nie rachując załogi wojska, z którą dochodzi do 150,000 dusz, powiększoną przeto została o 20,000 głów od ostatniego posiedzenia Sejmowego. Liczba Żydów wchodzi w to, o głów 30,446. Dochody miasta są coraz lepiéj uporządkowane, a przez to pomnożone. Lecz wydatki jego powiększyły się stosunkowo. Wystawiono kilkaset domów, a między niemi, po większéj części znaczne budowle. Oświecenie ulic ciągle się doskonali. Dla zaradzenia niedogodności bruku z okrągłego krzemienia, wiele główniejszych ulic, usłanych zostało łamanym kamieniem granitowym, podług sposobu *Macadama*. Dotąd doświadczenie, dogodność ich stwierdza; lecz kosztowniejsze ich utrzymanie, oraz wybrukowanie nowe placów i ulic, dało powód do równiejszego rozkładu poboru brukowego. Wzniesienie nabrzeża przy Wiśle z ciosowego głazu, i rozległego Teatru zarządzone przez N. Pana na przedstawienie Jego Namiestnika, bez przerwy się wykonywa; ale ponieważ te dwa wielkie przedsięwzięcia, wymagają znakomitych kosztów, których roczne dochody miasta nie są w stanie dostarczyć, Urząd Municypalny, w skutku upoważnienia królewskiego, zaciągnął w Banku Polskim pożyczkę, umorzyć się w ciągu 16 lat mającą.

Pomnożona ludność i stosunki z prawym brzegiem Wisły, jako téż z cesarstwem rossyjskiém, przynagliły do postawienia drugiego mostu pływającego, w położeniu dozwalającém wjazdu pod górę i przystępu, nierównie wygodniejszych, jak u dawnego mostu.

Instytut agronomiczny, zaprowadzony w Ma-

rymoncie, stale rozmaitym gałęziom rolnictwa dostarczał uczniów, dostatecznie zawiadomionych, nietylko w nauce ogólnéj, ale w odkryciach i ulepszeniach nowych, które w Instytucie są wykazywane i praktycznie dochodzone. Dostrzeżenia stwierdzone doświadczeniem, są zbierane i umieszczone w Pamiętniku instytutu p.t. *Ceres*, dowolnie wydawanym, a którego już ogłoszone poszyty, zasłużyły na znawców pochwały. Oprócz wyższego Instytutu, Szkoła ubogich dzieci składająca się z 30tu uczniów, kształci nader użytecznych wychowańców, którym od pierwotnego wieku wpaja zamiłowanie pracy; a udzielaniem wiadomości praktycznych, byt im pomyślny na przyszłość przysposabia.

Szkoła śpiewu w Warszawie założona, pod kierunkiem biegłego Mistrza, dowodzi już, ile pod tym względem wydołać mogą nauka i wytrwałość, w krajach nawet, gdzie ostrość strefy, piękne głosy rzadkiemi czyni.

Zakład stada rządowego, wzorowo utrzymywanego w Janowie, przykłada się znakomicie do ulepszenia rodu koni, rozprowadzaniem corocznem, dobranych ogierów Arabskich i Angielskich w dziesięciu stacjach krajowych. Mieszkańcy coraz więcéj z tych urządzeń korzystają; a ogół pięknych klaczy i koni, prawie wszystkich już na miejscu wychowanych, wynosi w Janowie z górą 600 sztuk.

Przedstawienie Rad Wojewódzkich, udzielone za pośrednictwem Kommissji Rządowéj Spraw Wewnętrznych, Władzom właściwym, zrządziły zawsze, w razie nawet gdy im natychmiast zadosyć uczynić trudno było, ten zbawienny skutek, iż zwracały uwagę i zastanowienie Rządu na przedmioty, często, dobro powszechne znamienicie na względzie mieć mogące.

Uporządkowanie zaległych rachunków z dawnych magazynów zboża, aż do czasu ich zamknięcia, już prawie jest ukończone.

WOJNA.

Administracja wojny wspierana i zasilana prawdziwie ojcowską troskliwością, ciągle postępowała w zawodzie udoskonaleń, jakie mogły być zastosowane do każdéj gałęzi służby wojskowéj. Tak wojsko co rok lepiéj ćwiczone, karne i liczniejsze, stało, baczne na głos, któryby je powołał do pola sławy; gotowe w nim dowieść, iż umiało stać się godném starania, jakiém go Dostojny Wódz obdarzał. Na mocy postanowień Królewskich zaciągnięto w czasie od Sejmu ostatniego, 18,500 ludzi, z których 3,500 wzięci są w liczbie spisowych z lat poprzednich, do poboru nieużytych. Oprócz 1565 głów przeniesionych do korpusu Inwalidów i Weteranów, 11,613 podoficerów i żołnierzy uwolniono od służby, a 634ech z nich otrzymało pensje odstawkowe, w wynagrodzeniu lat służby, lub nabytego w niéj kalectwa.

Oznaki zaszczytne i podwyższenie żołdu, udzielane wojskowym, którzy nad przepisane lata w szeregach pozostać wolą, pomyślnie wpływają na dobro służby ogólnéj, zachowując corocznie w wojsku żołnierzy, służących za wzór młodszym ich towarzyszom. Zresztą gdy w skutku postanowienia Najjaśniejszego Pana wydawanie uwolnień od służby podoficerom i żołnierzom, wstrzymane zostało aż do ukończenia wojny z Turcją, ci tylko odstawę otrzymali, których stargane siły niezdatnymi do dalszéj służby czyniły.

Przeszło 200 Kadetów znajduje się obecnie w korpusie kaliskim, którzy równie jak uczniowie szkoły applikacyjnéj, odznaczają się śpiesznym postępem, tak pod względem moralnym, jako też naukowym i porządkowym. W przeciągu lat upłynionych, korpus Kadetów wykształcił 185 podoficerów rozmaitym oddziałom wojska i znaczną liczbę uczniów szkole applikacyjnéj, która ze swojéj strony, tak kwatermistrzostwu jeneralnemu, jako i korpusom artyllerji i inżenierów, 37 officerów posiadających wyższe usposobienie, dostarczyła.

Szkoły podchorążych do piechoty i jazdy, tudzież zimowa dla artyllerji, urządzone od kilku lat w Warszawie, znakomite przedstawiają korzyści. Dwie piérwsze usposobiły w ciągu lat ostatnich dla wojska 413 officerów piechoty i jazdy; szkoła zaś artyllerji 61 officerów.

Zbawienne skutki wynikające z zaprowadzenia szkół pływania, przewyższają nadzieje o nich powzięte. Dwie takie szkoły przy Warszawie istnące, ukształciły w ostatnich latach 7,000 uczniów. Podobny zakład z równym skutkiem urządzony został przy korpusie Kadetów w Kaliszu.

Szkoła Felczerów przy szpitalu głównym, wydała kilkunastu uczniów dostatecznie usposobionych. Umieszczona jest przy tymże szpitalu bibljoteka składająca się z najlepszych i najnowszych dzieł lekarskich i chirurgicznych.

Szpitale wojskowe ciągle zajmowały troskliwość Administracji. Dwa nowe z nich urządzono, jeden w Łowiczu a drugi w Siedlcach. Wszędzie cierpiący żołnierz, znajduje obok wzorowéj czystości i porządku, leczenie i żywność zastosowaną do stanu choroby, oraz wszystko co mu przynieść może ulgę w dolegliwościach.

Narzędzia chirurgiczne sporządzone przez artystę krajowego a w niczém nieustępujące najdoskonalszym zagranicznym, uzupełnione są dla wszystkich oddziałów wojska.

W celu urządzenia stosunków wskazanych Kodexem karnym, między sądami cywilno-karzącemi i władzami wojskowemi, Kommissje Rządowe Sprawiedliwości i Wojny porozumiawszy się, postanowiły: iż wyroki sądów cywilno-karzących, przeciw wojskowym przed wejściem ich w służbę zapadłe, jako prawomocne i nowemu sprawdzeniu nieulegające, powinny być przez władze wojskowe wykonywane; sprawy zaś wytoczone przed wejściem ich w służbę zapadłe, jako prawomocne i nowemu sprawdzeniu nieulegające, powinny być przez władze wojskowe wykonywane; sprawy zaś wytoczone przed wejściem ich w służbę wojskową, w którychby jeszcze wyrok sądów cywilno-karzących nie zapadł, ulegają rozpoznaniu władz wojskowych.

Żołnierz pobiera regularnie swój żołd: jest dobrze żywiony, dobrze odziany i sumiennie we wszystkie potrzeby opatrzony.

Zakłady remonty w Cesarstwie Rossyjskiém, dostarczyły w ciągu upłynionych lat, tak jak dawniéj, dostateczną ilość zdrowych i silnych koni na potrzebę jazdy, artyllerji i pociągu. Jednak pewna ich ilość z rozkazu wyższego zakupioną jest w Królestwie. Trwanie służby konia przedłużone zostało od 8 do 9 lat: urządzenie to znaczną oszczędność pod tym względem zaprowadziło.

Dostawy furażu, drzewa opałowego i światła, odbywały się podług zwykłego porządku. Lecz trzyletnie nieurodzaje, skłoniły były Kommissją Rządową Wojny do żądania przy układzie budżetu na rok 1828, z powodu podwyższonéj ceny furażu, 900,000 złotych funduszu dodatkowego, z którego jednak czwarta część nieużyta, w skarbie pozostała.

Licznemi zażaleniami, tak ze strony obywateli jako i wojskowych, dostatecznie wykryły się częste nadużycia, wydarzone przy rozkładzie kwaterunku, których usunąć niepodobna, dopóki właściciele domów, ciężar ten w naturze ponosić będą obowiązani.

W celu zapobieżenia tym uciążliwościom, a nie chcąc jednak żądać od Sejmu nowego podatku na wynagrodzenia właścicielom ponoszącym kwaterunek, rząd Królestwa skłonił się do zamiaru wystawienia po Województwach, koszar mogących pomieścić całe wojsko; i mających w przeciągu lat 5 do 6ciu być ukończonemi, za pomocą pożyczki, któraby składki dobrowolne, pobierane od miast Królestwa z pobytu wojska korzyści ciągnących, stopniowo umorzyły.

Fabrykom krajowym jest teraz zupełnie powierzone umundurowanie wojska, które tym sposobem zostaje opatrzone w sukna wszelkiego rodzaju; tak pod względem gatunku jakoteż i koloru, nic do życzenia nie zostawające; kapitał zatém około dwóch miljonów wynoszący, dawniéj co rok na ich zakupienie za granicę wyprowadzany, dziś zasila nasze rękodzielnie i do ich wzrostu się przykłada.

Co do płócien, wojsko dotąd, w jednéj trzeciéj części rocznéj potrzeby tego przedmiotu,

opatrzone jest z wyrobni krajowych; dwie drugie części sprowadzane są z zagranicy. Jednakże Kommissja Rządowa Wojny troskliwie poszukiwała wszelkich środków aby odtąd ogół rocznéj potrzeby płótna, mógł być z fabryk krajowych dostarczany, i w tym celu zawarła ugodę na pięć następnych lat z fabrykantem płócien w mieście Łodzi osiadłym, który się zobowiązał dostawiać ich co rok w takim stosunku, iżby przy wyjściu ugody, w roku 1834 nastąpić mającém, był w stanie dostarczenia ogólnéj potrzeby tego przedmiotu, w kraju wyrobionego.

Roboty warowne około twierdzy Zamościa, ciągle trwają, i z dokładnością są wykonywane, za pomocą więźniów cywilnych i wojskowych tamże osadzonych. Oprócz funduszów na ten przedmiot w rocznym budżecie przeznaczonych, Kommissja Rządowa Wojny dodała summy, które na różnych częściach swego etatu oszczędzić mogła. Tak więc, te roboty zarówno trwałe, dokładne i ozdobne, otrzymały już silne rozwinięcie. Pożar w roku 1827 zniszczywszy znaczną część miasta Zamościa, Najjaśniejszy Pan rozkazał udzielić jego mieszkańcom, sposobem pożyczki, summę 150,000 złotych, w przeciągu 26ciu lat, za małą roczną opłatą umorzyć się powinną; z warunkiem, aby domy odbudować się mające, były z cegły, i dachówką lub cynkiem pokryte.

Dla niedostateczności funduszów, roboty twierdzy Modlina, ograniczyć się musiały, na zabezpieczeniu brzegów Wisły i Narwi od wody podrywanych. Nowy most odznaczający się ozdobnym kształtem i trwałością, łączy dwa brzegi Narwi pod okopami twierdzy Modlina.

Rozliczne wojskowe warsztaty, kuźnicze, kołodziejskie, stolarskie i tym podobne, dostarczają rozmaitym oddziałom, wszelkich potrzeb pod temi względami.

Fabryka instrumentów matematycznych urządzona przy arsenale Warszawskim, opatruje artyllerją i korpus inżynierów w tak dokładne narzędzia, iż ich sprowadzać z zagranicy żadnéj nie ma potrzeby.

Obóz pod Powązkami nabył pozoru miasta nowego, przegradzanego ogrodami i rozlicznemi sadami. Te powabne urozmaicenia, zbawienny wpływ wywierają na zdrowie i na wesołość żołnierza; a znaczne rozprzestrzenienie stajen, wozowni i innych budowli świeżo wystawionych, dozwalą pomieścić cały prawie ogół ludzi i koni, który dawniéj stawał się ciężarem mieszkańcom stolicy i jéj okolic.

Wspaniałe i obszerne koszary Alexandra; inne podobne dla jazdy gwardji przy Łazienkach z domem dla Dowódzcy, budowla przeznaczona na ludwisarnią, pawilon na bióra i na mieszkanie osób dyrekcję artyllerji składających, są dziełem starania i oszczędności Administracji. Inne zabudowania podobne, uskuteczniono w Lublinie, Krasnymstawie, Radomsku, Uniejowie, Radzyniu, Łowiczu, Kaliszu i Płocku. Piękną salę przeznaczoną na ćwiczenia wojskowe dla Kadetów, wystawiono w Kaliszu. W Zamościu dawny zamek zupełnie wyporządzono na mieszkanie dla officerów za pomocą funduszów od Króla na ten przedmiot wyznaczonych.

Roboty znamienicie dokładne i ozdobne, ku połączeniu Narwi z Niemnem z rozkazu Najjaśniejszego Cesarza Alexandra, roku 1824 rozpoczęte, są czynnie prowadzone. Rzeki Biebrzę i Nettę, należące do téj linji kommunikacyjnéj, oczyszczono; brzegi obwarowano, łoża rozszerzono; a bieg ich sprostowano. Rozciągłe kanały, liczne śluzy, zespoliły jeziora i rzekę Hańczę tak, iż cała ta linja zacząwszy od Narwi aż do miasta Augustowa i kilka mil daléj, jest teraz spławną.

Dokładna rachunkowość wykazuje z jasnością i w porządku, użycie funduszów oddanych pod rozrządzenie Kommissji Rządowéj Wojny.

Skarb.

W skutku równie szczęśliwego jak niechybnego odwrotu, usiłowania które Skarb rozwi-

nięciu wewnętrznego powodzenia w królestwie poświęcił, wzmogły zamożność narodową tym samym żywiołem pokrzepiającym, jaki z tegoż Skarbu wypływał, a przychody postępowały w równi z ulepszeniami przez nie ułatwianemi.

Jakoż, z jednéj strony ustanowienie stowarzyszenia kredytu ziemskiego, tworząc nową wartość dla własności prywatnych, uczyniło je istotnie ruchomemi pod dwoistą rękojmią hypoteki, i zobowiązania wszystkich wspólników: ułatwiło tém samém zamiany własności, podczas gdy Skarb zapobiegając wszelkim niedogodnościom z najmniejszego opóźnienia wypłat procentów i kapitałów wyniknąć mogącym, upoważniony od Króla został do użyczenia towarzystwu témczasowych zaliczeń, jakichby się potrzeba okazała.

Z innéj strony, toż samo stowarzyszenie ziemiańskie poda Rządowi, udział w nim mającemu, sposobność uskutecznienia stopniowo sprzedaży dóbr narodowych dekretem Królewskim upoważnionéj; a oddając te własności pod lepiéj rozumiany zarząd prywatnego starunku, dozwoli zamiany niepewnych dotąd wpływów, klęskami wojennemi zmniejszonych, na dochody stałe i pewne, które łatwo otrzymać będzie można, zabezpieczając na nieruchomościach prywatnych, summy z téj przedaży pochodzące.

Potrzebny był pośrednik do tych rozmaitych i szczegółowych czynności. Bank polski, utworzony postanowieniem Królewskiém, przyłączył więc do attrybucji, jakich wymagała ta dążność ogólna, wszelkie inne mogące ułatwić działania handlowe i przemysłowe, podawać sposobność do przedsięwzięcia ważnych robót dla użytku powszechnego, a nawet dozwolić wypłacania długu publicznego, gdy ten zostanie ostatecznie uznanym.

Zresztą, wypadki rachunkowe z tych układów wynikłe, są takie, jakich pragnąć można było: i tak listy zastawne Towarzystwa Kredytowego puszczone były w obieg po 4 od sta, w kraju gdzie procenta bardzo wysokie liczono; lecz podwójne tych listów co rok losowanie, w celu całkowitego ich uiszczenia, równie jak niechybność wypłat, śpiesznie je doprowadziły do nominalnego szacunku, w którym się utrzymują, i dziś za granicą w równi z najlepszemi wartościami są poszukiwane.

W poborach od 1824 aż do 1828 r., Skarb otrzymał powiększenie o 69,810,902 zł. i gr. 22, w porównaniu z przychodami pięciu lat poprzednich, z których zdany był rachunek na poprzedzających posiedzeniach Sejmowych: powiększenie pochodzące całkowicie z wydziału dochodów niestałych; chociaż Taryffy nie obciążając wywozu żadnym podatkiem, znaczne poświęcenia uczyniły w opłatach od wprowadzania, na korzyść przemysłu krajowego.

Oprócz tego, gdy na mocy konwencji zawartych z Prussami, Austrją i Saxonją, wszystkie prawa i obowiązki tych Mocarstw, ściągające się do wierzytelności i długów byłego xięstwa Warszawskiego, zostały przeniesione na Rząd Królestwa, ten znalazł się w możności przedsięwziąć rozpoznanie ciężarów, które stanowić będą dług narodowy. W tym względzie 49,683497 zł., jest już uznanych jako dług od Skarbu należący mieszkańcom, lecz ogół ten został zarazem zmniejszony o 16,404,417 zł., tak przez wynagrodzenia wzajemne, jak przez wypłaty postanowieniami królewskiemi upoważnione.

Poszukiwania pretensji skarbowych do mieszkańców, dotąd ustanowiły na rzecz Skarbu wierzytelność 77,628,094 zł. wynoszącą, któréj odzyskanie, w większéj połowie zabezpieczone jest na rękojmiach. Tak więc dzieło likwidacji wewnętrznéj czynnie się do kresu swego zbliża.

Nakoniec fundusz dla wysłużonych, utworzony z potrąceń na pensjach wszystkich urzędników publicznych, w r. 1827 dochodzący już do półtrzecia miljona zł., umieszczony został na procencie w Dyrekcji Górnictwa Rządowego, która onych używa na wykonanie robot, jakich ta nader ważna gałęź własności Rządowych jeszcze wymaga.

Członkowie Rady Stanu przełożą Izbom Sejmowym niektóre projekta do praw, będące skutkiem oświadczonych przez nie i przez rady obywatelskie żądań, jakim ogólnie Rząd w naradach i postanowieniach swoich ile możności zadosyć uczynić pragnął.

Ale tam, gdzie społeczność jest już stale urządzona, zmiany lub poprawy Ustaw, jakkolwiek z postępem czasu mogą być niekiedy pożądane, zawsze jednak z powolną rozwagą i wstrzemięźliwością przedsiębrane być powinny, aby nie wstrząsły i nie zamięszały pomiędzy mieszkańcami stosunków i zwyczajów przyjętych. Tę prawdę wspiera już wspomniony przykład, na ostatnim Sejmie wyśpieszonego prawa o małżeństwach i rozwodach, które dotąd w najważniejszéj części swojéj wykonane być nie mogło, a które dla wielu rodzin stało się powodem kłopotliwych bez ujścia, zachodów, jakim na dal zagrodzić, mądrość Izb Sejmowych będzie powołana.

Rada Administracyjna od r. 1827 pozbawiona Naczelnika, który przez lat 11, żywego Jéj udzielał popędu, usiłowała, nie zwalniając swych czynności, zachować im, stosownie do życzeń Króla, opiekuńczy kierunek. Przekonana iż najlepszym rządem jest ten, który postępując bez omdlenia, daje się jednak najmniéj czuć rządzonym; jeżeli z jednéj strony, w nieskazitelnéj swéj wierności dla Tronu, niezaniedbała im przypominać, że niewczesne nadzieje, nader często spoczywają na otchłani; pamiętała zarówno iż druga część jéj powołania, wkładała na nią obowiązek, czuwania bezprzestannie, nad powodzeniem, spokojnością i zachowaniem godności obywatelów.

Przychylność Króla dozwoliła, aby bezpieczność Ich nienaruszoną została, wtedy nawet, kiedy szczęk oręża rozlegał się za naszą granicą; i mogliśmy wszyscy w domowym pokoju poklaskiwać czynom pobratymczéj waleczności, która skracając nieprzyjaciela zarozumiałość, wznawiała lub gotowała niepodległość Narodów.

Jednakże administracja królestwa, od czasu ostatniego Sejmu, miała także dni frasobliwe do przebycia i gorzkie obowiązki do wypełnienia. Wszystkie składy polityczne podlegają chwilom zapamiętania i obłędów: ale kiedy te są skutkiem tylko przemijającéj niespokojności kilku ludzi, nie powinny być uważane inaczéj, jak burze przelotne, albo jak te powietrzne zjawiska, które przerażają i nikną bez naruszenia porządku ogólnego. Tak nasze instytucje, doświadczane i utwierdzone czasowemi przeciwnościami, osłonią pod dobroczynnym wpływem Panującego, szczęśliwe nasze potomstwo, które ostrzeżone dziejami swych ojców, używać będzie tym więcéj, z zamiłowaniem, wdzięcznością roztropnością i bezpieczeństwem, dobrodziejstw ustawy Konstytucyjnéj.

Podług doniesień z Krakowa płacono tam żyto dnia 25 maja po 16 zł. W Radomiu płacą je od 11 do 12 zł.

W dniu 25 maja r. b. zgorzało miasteczko Golina w obwodzie Konińskim, Województwie Kaliskiém, na trakcie głównym z Warszawy do Słupcy leżące. Jest ono własnością Marszałka Trąmpczyńskiego. Ogień począł się z kuźni o godzinie trzeciéj po południu. Wiatr gwałtowny nie dozwolił ratunku. Tak w przeciągu dwóch godzin spaliło się domów 137 i czterech ludzi utraciło życie. Ogień tlał jeszcze przez dni pięć. Wyratowane rzeczy biednych mieszkańców wyniesione były na rynek, ale gwałtowność pożaru i tym nie przebaczyła. Tak więc 240 rodzin bez żadnego przytułku i odzienia pozostało.

Dziś zrana ciepła stopni 10. — Wczoraj wpołud 19.

TEATR NARODOWY. Dziś: 33 raz Chłop miljonowy.

Przyjechali do Warszawy. — Gedroice Emiljan i Juljan xiążęta 403 Brukowa; Rzeszotarski Jan sędzia 625 Kozia; Zubów Płatow b. pułkownik 613 Wierz., Weslowa Marjanna szambelanowa 585 Długa; Zabłocki Edmund 500 Podwale; Ciemniewski Jan 2682 Bednar.; Suchodolski Jan sędzia 965 Graniczna; Dąbrowski Józef ob. 1980 Gwardjacka.

Wiadomości Zagraniczne.

Niedawno odbyło się w mieście angiel. Birminghamie zgromadzenie tak zwanej politycznéj unji birminghamskiéj, na którém znajdowało się około 100,000 ludzi. Po rozmaitych mowach, postanowiono, ażeby wszyscy członkowie tego politycznego związku nosili medal i kokardę narodową. Na medalu tym wyobrażony jest obudzający się lew, a nad nim jest napis: *Króla i ludu pomyślność*; pod nim jest napis. *Konstytucja i nic więcé, ani mniéj*. Na stronie odwrotnéj medalu widać opromienioną koronę Anglji, a pod nią napis: *Jedność, wolność, zamożność*; daléj napisy: *Boże zachowaj Króla. Polityczny związek birminghamski, założony* 25 *stycznia* 1830.

Dziennik londyński Globe wystawia bezzasadność powodów, dla których ministrowie przywiedli do skutku odrzucenie bilu, emancypującego żydów angielskich. Najważniejszym powodem było, że żydzi nie mają w Anglji swoich wspomnień, swojéj historji, że zatém nie mogą być w Anglji patrjotami. Globe przytacza za przykład zupełnie przeciwny, północnych Amerykanów, którzy także nie mają żadnéj historji, a jednak ze wszystkich narodów najwięcej mają patrjotyzmu, bo nietylko przeszłość, ale teraźniejszość i przyszłość, są dla patrjotyzmu ważnemi przedmiotami.

Hr. Matuszewic poseł C. rossyjski, w przejeździe do Londynu, przybył do Paryża dnia 21 maja.

Na brzegach afrykańskich rozrzucono odezwy w języku arabskim, przyrzekające mieszkańcom w imieniu króla francuzkiego bezpieczeństwo osób i własności. Odezwy te miały sprawić swój skutek na Arabach, nienawidzących Deja algierskiego. Naczelnik wyprawy francuzkiéj miał także wezwać Beja Konstantiny do połączenia się z wojskiem francuzkiém. Dej algiérski kazał zburzyć mury otaczające tak zwany zamek cesarski w Algierze, w obawie, ażeby Francuzi stanowiska tego nie zajęli. Na sześciu okrętach wojennych biorą z sobą Francuzi do Algieru półczwarta miljona franków.

Jenerał Bourmont jest tak pewny zawojowania Algieru, że wziął z sobą niejakiego Pana Merle, który będzie wydawał w Algierze gazetę francuzką.

W tym samym dniu, w którym ogłoszone było rozwiązanie francuzkiéj izby deputowanych, wybuchnął w niéj pożar, który jednak spiesznie był ugaszony.

Do Stambułu przejechało przez Paryż w jednym dniu dwóch angielskich gońców gabinetowych.

W DRUKARNI GAŁĘZOWSKIEGO. KANTOR GŁÓWNY PRZY ULICY DANIŁOWICZOWSKIEJ POD N. 616